

Boglösa hembygdsförening

Vid föreningens årsmöte 1985 berättade lantbr. Gösta Gustafsson, Biskopskulla om profeten Eric Jansson och Bishop Hill.

Hällristningsgården har traditionsenligt hållits öppen under sommarmånaderna och besökts av ca 1.300 personer.

Föreningens informationsblad om Hällristningsgården och traktens hällristningar har under våren skickats till ett 50-tal turistinformationer och museer i Mälardalen och Bergslagen. Dessutom har information utgått till ett 50-tal skolor i Stockholmsområdet. Föreningen har också spridit information om sin verksamhet med utställningar placerade i Länsstyrelsens entréhall, hos Livsmedelsverket och hos "Uppländsk resemarknad".

En kyrkstügsvandring och en hällristningsvandring liksom en hällristningsvandring i lyktsken har ordnats, samtliga med gott deltagande. Föreningens sommarresa i juli gick till Vendel, Österbybruk, Forsmark och Hållnäs. En lördag i augusti företogs en mindre utflykt med ca 20 deltagare till Sparrsätra-Breds hembygdsförening, som ordnat en rundtur till hällristningar, kvarnar, Breds kyrka och hembygdsgården i Torgesta.

I november stod föreningen tillsammans med Lidingby museum och Studieförbundet Vuxenskolan som arrangörer, när Norabygdens teatersällskap i Boglösa bygdegård gav spelet om Eric Jansarna, som kan ses som en uppföljning av årsmötets föredrag. En insamling till förmån för en upprustning av den forna kolonin Bishop Hill inbringade 830:— kr. En trivsam Luciafest den 13 december avslutade arbetsåret.

Tre stycken Meddelanden med aktuell information har under året utsänts till medlemmarna, varav ett med anledning av att 60 år gått sedan Brandskogsskeppet upptäcktes. I samband med detta gjordes också omfattande fotograferingar av skeppet.

1986 kunde vår förening fira 10-årsjubileum och markerade detta med att utge en liten skrift belysande det gångna decenniet.

Vid årsmötet berättade fil. mag. Thorild Lindgren, Örsundsbro om Uppsala under 700 år.

Hällristningsgården har under året haft ca 3.000 besökare fördelade på 650 enskilda besök, 1.675 besök i grupp och 675 skolelever. 90 besökare var av främ-

Boglösa hembygdsförening: Brandskogsskeppet fotograferas. Foto: Henry Emanuelsson.

mande nationalitet. En sextonsidig broschyr: Vägvisare till hållristningarna i Boglösa, har under året framtagits av Eva Lindahl och bekostats av Enköpings kommun och Uppsala läns landsting.

Föreningens ena skärmutställning har en månad varit placerad på Upplandsmuseet och den andra har på "Uppländsk resemarknad" presenterat hållristningar som lämpliga rese mål. Verksamheten har bl. a. upptagit grodvandring, kyrkstigvandring och hållristningsvandringar. Sommarresan 1986 gick till Björkö och Adelsö.

En utflykt har ordnats till Håbo härads hembygdsförening där besök gjordes vid Fridedårdsmuseet i Övergran, Katrinedals gård och Jan Fridedårds tidigare sommarbostad Hällen.

Kristi Himmelsfärdsdag fick föreningen av Enköping-Trögdens Rotaryklubb mottaga en monter till Hällristningsgården belysande Einar Kjelléns forskningsinsatser gällande ortens hällristningar.

Söndagen den 1 juni gästade ca 150 medlemmar från Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund Hällristningsgården efter att hållit vårstämman i Boglösa bygdegård.

Vår föreningen hade vid 1986 års utgång 146 betalande medlemmar.

Henry Emanuelsson

Dannemora hembygdsförening

Dannemora hembygdsförening bildades 1944 och upptar socknarna Film, Dannemora och Morkarla. De senaste 20 åren har föreningen varit i full verksamhet. Medlemsantalet är 320 st. Verksamhetsåret börjar i januari med det s. k. Vintermötet.

Föreningens stora evenemang är den återupplivade Dannemora marknad som går av stapeln sista söndagen i maj. Midsommarfirandet inleder föreningen med lilla midsommarafon där Radio Uppland medverkar. Sista söndagen i augusti arrangeras Österbydagen, där deltagar hembygdsföreningen aktivt med linberedning, knuttimring, sill- och kaffeservering. Hembygdsföreningens vävstuga är livligt frekventerad året om.

I övrigt arbetar föreningen för en aktiv hembygdsvård.

Folke Brodin

Edsbro hembygds- och föreläsningsförening

Föreningen bildades 1935 och har fortfarande medlemmar kvar som varit med ända från starten.

Föreläsningsverksamheten var en viktig del under de första åren och hålles fortfarande 4–5 föreläsningar per år. En stor del av arbetsuppgifterna har sedan 40-talets början rört sig runt hembygdsgården Åsavallen, Edsbro, som ligger på den gamla "Polacksbackskullen" intill skeppsättning och andra minnen från forna dagar.

Till hembygdsgården har flyttats en 1700-tals bondgård, Björksättragården och byggnaderna har kompletterats med bl. a. spinnrockssvarvarverkstad, godsmagasin inrymmande skol- och postmuseum, samt en del andra byggnader.

Under 1985 och 1986 påbörjades arbeten med flyttning av en linbastu och även flyttningen av en smedja är planerad.

Ortens största industri under 250 år fram till 1920 var Edsbro masugn. Efter förfall och flyttning av maskiner och skrotrensning blev masugnen renoverad

Edsbro hembygdsförening: Edsbro masugn vid sekelskiftet. Idag återstår masugnspipan och grundmurar av industribyggnaderna.

med AMS-medel under 1970-talet. Under år 1986 blev ytterligare upprustningar gjorda, bekostade av Norrtälje kommun och Riksantikvarieämbetet. I de gamla bruksarbetarbostäderna har inretts moderna permanentlägenheter.

Den gamla bruksindustrin förvaltas nu av hembygdsföreningen och skall visas offentligt.

I en byggnad har inretts tre lägenheter med tidsenlig 1870-års möblering. Två bruksmagasin nere vid hamnen inrymmer en del bruksföremål och inventarier till lantbruket.

Föreningens medlemmar, som uppgår till 160, visar stor arbetsvillighet och gör stora ekonomiska och personella uppoffringar. Teamandan är god i bygden och bedriver föreningen därigenom en mycket aktiv verksamhet.

Sigvard Larsson

Husby-Långhundra hembygdsförening

Verksamheten har varit de traditionella aktiviteterna: äggsexa, majbrasa, gökotta, källdrickning, familjefest, utfärd och sillafton. Nyheter för året blev fågel-skådning och naturträff. En duktig ornitolog ledsagade 17 morgonpigga deltagare nära f. d. Tarvsjön där många fågelarter kunde avlyssnas och beses. Naturträffen gav intressanta inblickar i människoöden "bakom" några av socknens äldsta gravstenar.

Majbrasan vid Hjälmssta hade lockat ut många sockenbor för att se och höra när våren hälsades välkommen med tal och sång till eldens sprakande.

Källdrickningen vid Ulleräng nedanför Broborg samlade mycket folk, men antalet som "drack sig hälsa" var mindre än vanligt till följd av det kraftigt radioaktiva nedfallet, som drabbat vår trakt efter Tjernobylyolyckan i Sovjetunionen.

Den sedvanliga familjefesten på midsommardagen gynnades av härligt väder och stort deltagande, och gav ett bra tillskott i föreningskassan.

Årets utfärd företogs till Söderfors och Gysinge, där deltagarna under sakkunnig ledning bl. a. fick se de gamla välbevarade bruksmiljöerna och höra berättas om flottningens många gånger svåra och äventyrliga vedermödor.

Tillsammans med Arbetsgruppen Långhundraleden har föreningen anordnat en diskussionsträff om angelägna frågor rörande hembygdsvård, arkeologi och amatörforskning med deltagande av fackfolk och beslutsfattare från Riksantikvarieämbetet, Uppsala och Stockholms länsstyrelser jämte läns museer, med ordföranden i Riksförbundet för hembygdsvård, dåvarande landshövdingen Ingemar Mundebo i spetsen.

Riksantikvarieämbetet har svarat för en "räddningsgrävning" av skadad fornlämning på en avstyckad tomt, varvid föreningens amatörarkeologer deltog. Finaste fyndet var en blågrå glaspärla, som beräknades vara ca 1.000 år gammal.

Hembygdsföreningens skrift "Sockeninventering" har ordföranden i 1985 års utgåva ägnat åt djupa och ingående uppgifter om bebyggelse och människor på Locksta och delar av Endeberga rotar från medeltiden till 1800-talet, samt berättelser om Frösättrafolket under 1700-talet och fram till ca 1820-talet.

Namnet Uppsala har varit föremål för 700-årsjubileum och från ett kommunalt projekt kallat "Hembygden under 700 år" har föreningen erhållit bidrag till framtagandet av en jubileumsskrift, vars titel är "Händelser kring Långhundraleden".

Föreningen har haft ombud och representanter, som deltagit vid bl. a. Länsforskningsrådets informationsdagar, Fornminnesföreningens årsmöte och vinterting, Arbetsgruppen Långhundraledens sammanträden m. fl. aktiviteter samt fältvandringar.

Studiecirkeln i "allmän svensk medeltidshistoria" har fortsatt under såväl hösten 1985 som våren 1986 med mycket intresserade deltagare.

På Karlshällstomten har en liten kryddträdgård anlagts innehållande ett flertal olika gamla örter, som förr nyttjades för god hälsa och vederkvickelse.

Arbetet med att återuppföra den gamla smedjan från 1600-talet har påbörjats.

Arkeologigruppen har fortsatt sitt inventeringsarbete och gjort flera intressanta iakttagelser, vilka dock kommer att redovisas senare.

I av Stockholms läns hembygdsförbund anordnad "hembygdskavle" (frågetävlan) deltog för första gången ett 3-mannalag från vår förening, och fick en fin slutplacering.

Som vanligt har Broborg och Vallbyåsen lockat intresserade grupper av besökare, och föreningen har medverkat med ett flertal guidningar.

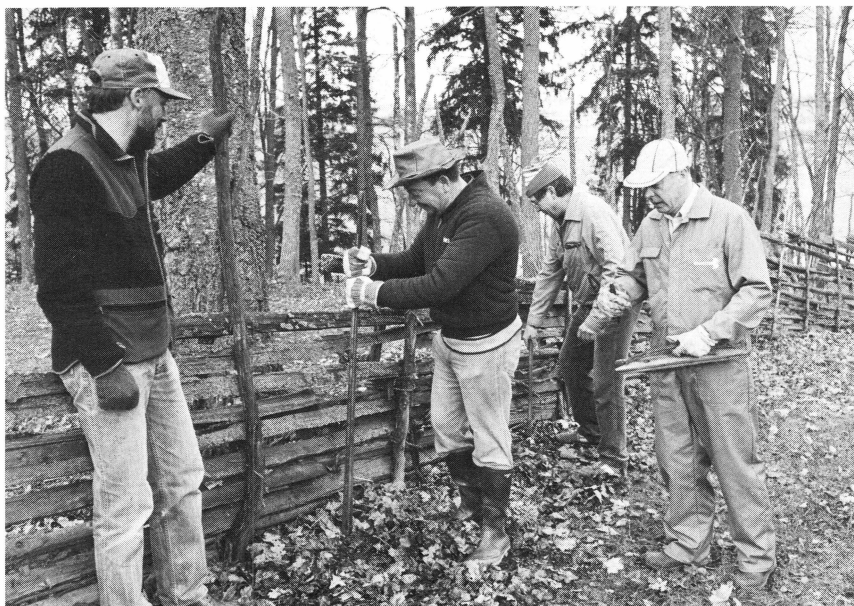
Under året har vid Karlshäll monterats en stolpbelysning med installation, vilken erhållits som gemensam gåva från M. Pettersson och bröderna Thuresson.

Medlemsantalet den 30 september 1986 uppgick till 240 personer, som betalt avgift.

Ma Sundqvist

Härkeberga Gille

Under 1987 firar hembygdsföreningen 45-årsjubileum. Jubileumsåret har föregåtts av arbetet med att arrangera en utställning, som dokumenterade Härkeberga socken på 1920-talet. Utställningen byggde på en del av det bildmateriel, som konstnären David Erikson i Härkeberga till största delen skapade under 1900-talets tre första decennier. Exposén upptog över hundratalet bilder i olja, akvarell-, pastell- och pennteckningar, som på ett konkret sätt dokumenterade bymiljön med kyrka och kaplansgård, statar- och hantverksbebyggelse, soldatorp och backstugubebyggelse i det gamla bondesamhället. En intressant provkarta på lokala ortsnamn och originella personligheter passerade också revy liksom ett stort bildgalleri över utövande hantverkare i Enköpings stad under 1900-talets första decennier.

Härkeberga gille: Medlemmar i gillet reparerar fågatans gärdesgård i Härkebergaby. Foto: Gösta Öhlund.

Utställningen hade också förmånen att få disponera Enköpings museums nya lokaler och samarbeta med dess nye chef. Arrangemanget rönt livlig respons med många hundra besökare. Utställningen hade vernissage den 11 oktober och pågick under en månads tid.

Under året har föreningen traditionsenligt svarat för skärtorsdagens högtidsstund i kyrkan med Backa-kvartetten, som framför Haydns "Jesu sju ord på korset" med recitation. Midsommaraftonens fest är alltid livligt uppskattad av Enabygdens ung och gammal, då folkdansare och spelmän sätter liv och färg på arrangemanget. "Bellmans minne" har sedan tolv år blivit stående sommarprogram i föreningens regi, då man firar "pick nick i det gröna" tillsammans med Peder Swan och visan i Kaplangårdens pastorala idyll. Under mottot "gemenskap för ung och gammal" har föreningen stått som värd för sammankomster med roande och kulturella programinslag.

Kaplansgårdens gårdesgård längs tomt och fägata har av hantverksskickliga medlemmar erhållit en välbehövlig "make up" och föreningens kryddkommitté hade har ömt vårdat och förnyat beståndet i kaplanens kryddgård. Föreningens 40-åriga flaggskepp, bastun – ett minne från tiden för Lubbes Lortsverge – är fortfarande i aktion, varvid medlemmarna upprätthåller jöuren.

En omfattande presentation av kyrkans Pictorverk för mångtaliga studie- och turistgrupper har genomförts, likaså av prästgårdsmiljön. I samband med årsmötet kommer föreningens 45-årskrönika att presenteras.

Gösta Öhlund

Järlåsa hembygdsförening

Hembygdsdagen den 18 augusti 1985 blev en stor dag för vår förening. Då kunde det nyinredda museirummet på övre våningen i Granhammars gamla skolas tas i bruk för sitt ändamål. En mindre skolavdelning med gamla skolbänkar och äldre skolmateriel hade iordningställt och förevisades för Henning Fredriksson, som också berättade om rummets tillkomst. Arbetet därmed påbörjades 1984 och allt snickeri och målningsarbete har utförts av föreningsmedlemmar.

Hembygdsdagen gynnades av vackert väder och stort antal besökare som bl. a. kunde titta på hantverkarna som satt ute i det gröna med sin arbeten. Barnen kunde roa sig med ponnyridning.

Familjeträffen vid Lövhagen före midsommar samlade en trogen skara besökare trots dåligt väder. Brasan i stugan värmdes skönt efter tipsrundan och som så många gånger förr spelade den populära gruppen Järlåsa-borna.

Föreningen har under året anordnat en trivselkväll under våren och höstsamkväm med sill och potatis. Årets sista arrangemang var gåvoauktionen i Granhammar, den ger alltid ett gott tillskott till föreningens kassa, då det mesta som försäljs är skänkt av medlemmar eller intresserade ortsbor.

Verksamhetsåret 1986 inleddes i Granhammar med en julfest för bygdens barn. Det blev en välbesökt julfest i gammal stil med dans kring granen, saft och bullar och tomte. Bengt Jansson med sitt dragspel ledde lekarna.

Vid trivselkvällen i maj undersöll Bengt Jansson och ledde allsång. I en paus intervjuades Henning Fredriksson som bl. a. berättade om sin barndom vid Järlåsa prästgård, där fadern var kusk.

Familjeträffen vid Lövhagen lördagen före midsommar blev välbesökt, många familjer kom med sina kaffekorgar.

Under försommaren höll Järlåsa deltidsförskola sin avslutning vid Lövhagen och en augustikväll inbjöd kyrkan till friluftsmöte, som på grund av regn blev stugmöte vid den sprakande brasan. Vår förening gläds åt att också andra sammanlutningar har upptäckt vårt fina Lövhagen.

Hembygdsdagen i augusti blev lyckad. Föreningen visade då en utställning av väggbonader, många av äldre typ. Eva Nylander sjön visor till gitarr och Hans Söderlund spelade på både enradigt och tvåradigt dragspel.

I övrigt har föreningen under året haft årsmöte, höstsamkväm och gåvoauktion till jul.

Brita Eriksson

Norrunda Fornminnes- och Hembygdsförening

Under 1986 deltog 31 grupper i våra skolaktiviteter. Vårt arbete med skolelever började redan i januari med att vi hade aktiviteter i museisalen i Norrsunda skola. Natur och hembygds promenader har stått även på vårt skolprogram. Soldalen och Skobygravfältet har i allmänhet varit det område vi rört oss i. Några dagar ägnades åt att stöpa ljus. I vår smedja har några klasser prövat på att smida även detta år. Vi har berett lin, och det vid Norrsunda skola sådda linet skördades (rycktes) av två klasser. En klass repade frökapslarna från det torkade linet samt lade det för rötning. Malning av säd på malmsten har lågstadiet och särskolan varit med om. För första gången har elever bundit vassmattor.

I samband med vårt hembygdsarbete har fem klasser givits möjlighet att besöka kyrkan för att bese målningarna i valven och titta på övrig konst. Utställningarna för unga och äldre vid biblioteken, skolor och sjukhemmet fortsätter.

Under året gav vi ut Holger Almgrens skrift, Minnen från Norrsunda.

Årsmöte ägde rum den 3 mars, då David Damell talade om Fornsiguna. Bild- och filmträffen i Vrån den 4 april blev välbesökt. Den 3 maj hade vi en arbetsdag på Skobygravfältet. Den 25 maj var det gökotta. Vi samlades vid Vallstanäs för en vandring mot Kofsan och Abborrberget.

Den 8 juni deltog vi vid hembygdsföreningarnas gemensamma hantverksdag i Viby. Vi visade kransågning på den ställning vi byggt upp. För övrigt beredd

Norrunda fornminnes- och hembygdsförening. Hembygdsgården Vrån visas av Gunnar Andersson.

lin, bands korgar, vår krukmakare var där. Vi band vassmattor samt tröskade säd på handdrivet tröskverk.

Den 26 juni besökte Långhundragruppen oss. Den fina sommarkvällen började med visning av båtrännorna vid Halm sjön. Därefter besågs vårt gravfält, och besöket avslutades vid Vrån.

Kyrkmarschhelgen den 29 juni, blev en fin musikhögtid igen. Särskilt bra kändes det när Kjell Nilsson från hembygdsförbundet kom till kyrkan för att dela ut diplom till Anna-Lisa för förtjänstfullt arbete inom hembygdsrörelsen. En hembygdspromenad genomfördes den 13 juli.

Den 3 augusti medverkade vi från Norrsunda vid Markims hembygdsdag. Vår hembygdsdag hade vi den 10 augusti. Hantverket var i högsätet som vanligt. Vid samma tillfälle hade vi fått hit den stora utställning från Arlanda vilken visar utbyggnadsplanerna för flygfältet. Den 21 september svampdag. Den 3 oktober var det film- och bildträff i Vrån igen. Den 27 oktober besökte PRO:s studiecirkel Vrån. Den 23 november var det ljusstöpning och den 7 december Sigtuna julmarknad.

I oktober–december slutfördes Vuxenskolans ortnamnsstudiecirkel. 17 medlemmar deltog.

Styrelsen tackar alla som deltagit och gjort 1986 till ett fint verksamhetsår.

Gunnar Andersson

Olands hembygdsgille

Verksamheten i Olands Hembygdsgille har under år 1986 till stor del följt traditionen.

I Gamla Klockargården i Alunda firades ett mycket välbesökt julgille där Olands Felare underhöll med folkmusik och kyrkoherde Olle Backman kåserade om det kristna julfirandets ursprung.

Vid äggsexan på Gammel-Gränome medverkade Sture Alm, Monica Alm och Henry Jansson med sång och musik och skogsförman Ingvar Törnqvist visade sin film om kolmilan i Fjällnora.

Den 26 april hölls minnesstund med anledning av Karin Alinders bortgång tidigare under året. Karin Alinder ägnade hela sitt verksamma liv all fritid åt Olands Hembygdsgille. Anhöriga och vänner till Karin hade inbjudits. Bertil Georgson och Arne Käll medverkade med folkmusik.

Vid Midsommarfesten på Gammel-Gränome deltog ca 1.000 personer. Olands Folkdansgille, Hembygdskören under Mats Ilars ledning och riksspelmännen Anton och Per Jernberg svarade för underhållningen.

Konstutställare: Astrid Forselius-Johnson och Erika Bengtsdotter-Johnson som visade oljemålningar, akvareller, pasteller och teckningar. Dockteatergruppen Totem uppförde "Scheherazade".

Hembygdens Dag firades i Alunda tillsammans med Alunda församling. Där talade kyrkoherde Bertil Bodin och fredsforskare Kjell-Åke Nordkvist. Rune Selén blåste in "Dagen" på sin näverlur. Olands Felare under Per-Erik Ilars ledning medverkade med folkmusik, Olands Folkdansgille dansade folkdanser. Museet i Gamla Klockargården och hantverksmuseet visades för allmänheten.

Söndagen den 6 september invigde hembygdsgillet den väderkvarn man år 1985 erhöll som gåva av Kerstin och Åke Andersson, Sprötslinge, Alunda. Kvarnen, som flyttats från Sprötslinge till kvarnbacken vid Gammel-Gränome där tidigare en väderkvarn stått, har restaurerats med hjälp av Länsarbetsnämnden och gåvor från Olands häradsallmänning och från medlemmar. Dessutom har banklån upptagits.

Landsantikvarie Ola Ehn invigningstalade och Gimo spelmannslag spelade folkmusik.

Fr. o. m. hösten 1986 har Stig Karlsson, Bolsängen, Alunda hållit gutefår i hagen intill Gammel-Gränome.

Vid årsmötet 26 oktober på Gammel-Gränome visade Stig Karlsson bilder och berättade om skogs- och naturvård i Uppsala län. Siva Andersson visade film från hembygdsgillet utfärd år 1977 till Penningby slott och Vira bruk. Monica Alm, Sture Alm och Henry Jansson underhöll med sång och musik. Styrelsen omvaldes. Lars-Åke Larsson nyvaldes efter Karin Alinder.

En studiecirkel i Gamla Klockargården i NBV:s regi har studerat "Gamla ting berättar" och föremålsregistrering och föremålsvård. En vandring på den gamla "kyrkstigen" mellan Tranbyn och Lyan i Alunda genom häradsallmänningen har

genomförts tillsammans med skogsförmännen Ingvar Törnqvist och Olle Larsson, Alunda.

Gunda Nordvall

Rasbo hembygdsgille

Det är nu 20 år sedan gillet bildades och tog över ansvar för föremål och kassor från föreningen Rasbo Hembygdsgård och Rasbo föreläsningförening.

Denna insamling och inventering skedde på 30–40-talet i Rasbo på initiativ av folkskollärare Henrik Wallin, Grän, lantbrukare Karl Pettersson, Örby och intendent Åhlenius, Uppsala.

Gåvsta Gammelgård är från 1700-talet. Ägare var Frötuna fideikomiss. I samband med Rasbo kommuns köp av mark i Gåvsta kunde greve Carl Bernadotte af Wisborgs gåva av byggnaderna vid Gåvsta Gammelgård till museum förverkligas.

Rasbo kommun upphörde 31 december 1966. Naturligt var då att aktivare slå vakt om gemensamma intressen. Sockennamnet är en viktig del av vår identitet.

Verksamheten inom gillet senaste åren har till en del varit inriktad på återuppbyggnad av Västerberga väderkvarn, på ursprunglig plats. Kvarnen är nu komplett med vingar. Mala mjöl är möjligt med lämplig vind. Så var fallet den 9 juni 1987, då Bälinge L.R.F. besökte kvarnen.

Årstämman 1987 hölls den 10 maj i Gammelgården. Makarna Gustaf och Greta Gustafsson avtackades för synnerligt intresserat och kunnigt hembygdsarbete. De har skapat goda miljöer för samlingarna vid Gammelgården och förtroende för verksamheten.

Hembygdstag och spelmansstämma är årligen återkommande i mitten av augusti.

1986 företogs en kvarnresa till Åland på 2 dagar och en utflykt till Rasbokil och Salsta. 1987 var det Bladåker med de gamla bruken Vällnora, Bennebol och Rungarns säteri som besöktes.

Rasboglimtar 1987 omfattar 90 sidor. Det är nu tredje gången den utkommer. Boken vill förmedla kunskap om den egna bygden och vara ett dokument för framtiden. Redaktionskommitté har varit Lennart Ehrengren, Dagny Almlöf, Kurt Jansson och Lars-Erik Karlsson.

Kurt Jansson

Rasbokils hembygds- och fornminnesförening

Rasbokils hembygds- och fornminnesförening har under åren 1985–86 traditionsenligt firat midsommar vid Årby och Hembygdsgården vid hembygdsgården i Kölinge. Båda evenemangen har varit talrikt besökta av både sockenbor och hitresta med rötter i eller intresse för bygden. Vid Hembygdsgården 1986 som sed-

vanligt inleddes med friluftsgudtjänst deltog även Rasbokils hemvärn. Medlemsantalet har stigit till över 200 vuxna och intresset för hembygdsarbetet tycks glädjande nog vara i tilltagande.

Som resultat av en studiecirkel i ämnet "Bygd att vårda" och med ekonomiskt bidrag från Jubileumskommittén för Uppsala 700 år, kunde föreningen i början av 1986 ge ut boken "Glimtar ur Rasbokils sockenhistoria" som väckt stort intresse hos många sockenbor och besökande.

Ett uppskattat inslag i verksamheten under 1986 var en bussresa inom socknen med besök på flera av de platser som omnämnts i ovan angivna bok. En del av tagarna kunde berätta om intressanta händelser från sin egen barndom och ungdom i anslutning till besöken i bl. a. Hässelbol, Granboda, Skallbyn, Karolinagruvan, Jobsby och Tibble skolor samt Årby slott.

Hembygdsgårdens museum har särskilt i samband med Hembygdsdagen visats för många besökare och museet erhåller fortfarande gåvor av kulturhistoriskt intresse från givmilda sockenbor.

Björn Dahlgren

Roslagens sjöfartsminnesförening

Arbetet med den andra etappen av vår sedan länge planerade utbyggnad av Sjöfartsmuseet fortsätter. Vi får därigenom en ny utställningslokal och ett stort arkiv, båda utrymmena med hög brandklass. Inte minst de frikostiga uppoffringarna från vår besättning möjliggjorde detta slag på vår kryssning. Målet är att göra en utställning som fullt rättvist visar vad våra förfäder, skutornas folk, betytt för Roslagen och visa hur rospiggarna en gång foro vida.

Förhoppningsvis ska allt arbete med att bygga om och utöka den fasta utställningen vara klart till högsäsongen 1988, ett viktigt år i föreningens historia. Den fyller 50 år den 15 mars 1988.

Beckbyxans Dag är numer en tradition på Sjöfartsmuseet. Genom olika muntationer vill vi, en lördag i slutet av juli, locka extra många besökare till vårt museum på Kaplansbacken och då samla ihop våra gamla och unga medlemmar som trampat däck.

Vår unika grammofonskiva "Törn ut!" med sjömansvisor, sea-shanties, är slut men finns i kassetupplaga.

Vi är alljämt intresserade av att få ta del av material med anknytning till sjöfart och intresset för sjöfarten i Roslagen är omätligt. Det kan gälla fartyg, redare, skeppare, skeppsbyggare, lots- och fyrfolk, laster, trader, fiske, skeppsdagböcker m. m. Det är inte bara segelepoken som intresserar oss, utan även ångdrivna sjöfarten, pråmsjöfarten, havsbogseringen av timmer, färjetrafik m. m.

Lars Nylén

Skogs-Tibble fornminnes- och hembygdsförening

Som en kuriositet kunde det vid årsmötet den 10 mars 1985 bjudas "gammaldags" bröd. Brödet hade gräddats och bakats dagen innan i den vedeldade ugn som finns i bagarstugan. Brödet, som spred en ljuvlig doft av anis och fänkål, lockade de äldre att minnas och berätta om sina barndoms storbak.

En kväll i folkton anordnades annandag Pingst och i museitradgården och bagarstugan blåstes det i kohorn och näverlur, sjöngs visor och ramsor samt lektes ringlekar. En intressant exkursion till fornborgar och runstenar i Skogs-Tibble gick av stapeln den 13 juli under ledning av Ewonne Ekmyr-Westman.

Den 21 juli var det åter dax för Skogs-Tibbledagen. Förutom ponnyridning fanns det också lotterier, tipspromenad m. m. Anförandet hölls i år av Ewonne Ekmyr-Westman som talade om ämnet "Förhistoriska föremål i Skogs-Tibble".

Visningssöndagarna i juli blev även i år välbesökta och uppskattade. Teman var "halmslöjd", "ystning" och "smide".

I adventstid anordnades den traditionella "jul i bagarstugan". Ett stort antal barn och vuxna tillverkade halm- och papperspynt medan en doft av pepparkakor spred sig i stugan.

Föreningen kunde under 1986 glädjas åt ett stort antal besökare till museet. Glädjande nog var det skolklasser från närbelägna socknar som visade sitt intresse.

I samband med årsmötet kunde deltagarna beskåda en fotoutställning med motiv från Skogs-Tibble. Vidare visades "Fornvård", en film om att vårda fornminnen.

Trefaldighetsafton firades traditionellt vid Thesta källa med källdrickning och allsång.

Årets visningssöndagar i juli hade teman som "Hästens dag", "Skomakeri" samt "Gamla lekar och hemmagjorda leksaker". Även i år anordnades under juli Skogs-Tibble dagen med sedvanliga arrangemang. Anförandet hölls av fil. mag. Torild Lindgren, Örsundsbro, som talade över ämnet "Hagunda i äldre tider". En utställning där Sven Pettersson, Uppsala, ställde ut mycket fina träskulpturer visades också.

"Jul i bagarstugan" med julpyssel och pepparkaksbak anordnades som tidigare år vid adventstid.

Under verksamhetsåret har styrelsen rustat upp museet. Bl. a. har stuprör och stuprännor bytts ut, fönster och dörrar har målats, trasiga tegelpannor har bytts ut, en ny trappa har gjorts och vi hoppas att detta kan medverka till att ännu fler söker sig till vårt fina museum.

Christer Claesson

Skokloster Gille

I likhet med tidigare bedriver Gillet forskning i Skoklosters historia. Den uppgiften vi har tagit på oss har krympt något i och med att boken "Skohalvön" har givits ut. Men än finns mycket att ta fram som kan vara av intresse för kommande generationer att veta. Förutom på fältet bedrivs forskning på Landsarkivet i Uppsala och i Skoklosters gårds gårdsarkiv.

Ett av uppsatta mål har nåtts, nämligen framtagande av Skoklosterdräkten som blev färdig hösten 1985 och invigdes den 14 juni 1986 i den ofullbordade högtidssalen i Skoklosters slott. Ett häfte med foton, historik och beskrivning av dräkterna kommer att framställas. Vid invigningen medverkade Gillets spelmän som framförde gamla låtar med Skokloster som ursprung.

Vi har för övrigt kommit en bit på vägen med att uppteckna gamla låtar och förteckna spelmän som verkat inom socknen.

Två kulturvandringar under vardera året 1985 och 1986 har företagits. Målet för vandringarna har varit runstenar, gamla boplatser, bondgårdar och torp, soldattorp, platser för väderkvarnar, vattendrivna kvarnar, fornborgar och källor m. m.

Marit Åhlén från Runverket har tillsammans med en representant från Gillet besiktigt runstenar. Detta besök resulterade i att Sjustastenen och Rytтарstenen vid Skoklosters kyrka skall åtgärdas under år 1987.

Lärare och anställda inom Gransäterskolans rektorsområde i Håbo kommun har bjudits kulturvandring i Skokloster. Allt i mening att få kontakt med skolungdomen.

För att diskutera och planlägga verksamheten samlas Gillet tre gånger årligen i Skoklosters bygdegård då dans utgör en viktig del av samvaron.

Yngve Karlström

Stiftelsen Skuttunge prästgård

Lördagen den 7 juni 1986 hölls som vanligt årets Skuttungeträff vid prästgården. Temat för dagen var Skuttunge brandkår. Vädret var ej det allra bästa men mellan skurarna kunde besökarna se på gammal brandkårmatriel. Före detta brandcheferna Sven Persson och Yngve Persson berättade livfullt minnen från Skuttunge brandkår. Därefter demonstrerade Björklinge brandkår sin moderna utrustning. Avslutningsvis följde traditionsenligt vattendrickning ur trefaldighetskällan.

Verksamheten i övrigt har bedrivits som tidigare. Under året har elektrisk belysning dragits i bodarna och en ordentlig gallring av träden i bäckravinen har utförts av Yngve Persson och Arne Lögdberg. Styrelsen vill till slut framföra ett varmt tack till alla som på olika sätt medverkat till att vårda och öka trivseln på vår prästgård.

Jan-Olof Anderson

Stockholms-Näs hembygdsförening

Under året 1986 bedrevs verksamheten på traditionellt sätt genom brasaftnar med föredrag och bildvisning. Årets utflykt gick till Signhildsberg i Håbo-Tibble, där riksantikvarieämbetet med hjälp av amatörarkeologer, bl. a. från vår förening, gräver ut delar av Fornsigtuna.

Hembygdsföreningen har sett som en huvuduppgift att utöka sin barn- och ungdomsverksamhet. Därför ordnade vi för första gången en hantverksdag för bygdens skolbarn i årskurs 3. Barnen kom ner till hembygdsgården klädda i gamla kläder. De fick prova på att klippa får, karda, spinna, kärna smör, etc. Det blev för många av barnen en ny erfarenhet, att inte bara få stå och titta på ett museiföremål, utan också få använda det, känna lukter, och höra ljudet från slagor. Det blev en mycket lyckad aktivitet som vi planerar att genomföra även kommande år.

Föreningen har också lagt ner mycket arbete på att renovera och isolera byggnaderna i hembygdsgården för att hålla värmekostnaderna nere.

Kerstin Molander

Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening

Den största händelsen under den gångna två-årsperioden har varit överlämnandet av föreningens samlingar till Enköpings Kommun.

Kommunen har åtagit sig ansvaret för underhåll och konservering av föremålen i enlighet med Läns museets anvisningar satt att upprätta nya depositionshandlingar med enskilda eller organisationer, som sedan tidigare haft dylika överenskommelser med föreningen.

Vi har i vår tur fått rätt att utan kostnad disponera utrymmen i Rådhuset/Nya Museet för sammanträden, föreningsmöten och föredrag.

Nu ser vi med förväntan fram emot den dag då Enköpings Museum slår upp portarna för allmänheten.

Med nya stadgar, vilka ersätter de ursprungliga från 1908, kommer föreningen att arbeta för att stimulera känslan för tätorten som hembygd, försöka erbjuda ett omväxlande program av aktiviteter och inte minst stärka banden med andra hembygdsföreningar i kommunen.

Sålunda inbjöds i januari 1985 föreningens medlemmar till föredrag om och visning av vandringsutställningen "Bygd att vårda".

1985 års årsmöte ägde rum i Veckholms gamla prästgård. Förhandlingarna föregicks av ett besök i Veckholms Kyrka, där kyrkvärden Gösta Andersson berättade om kyrkans historia och dess inventarier.

Under hösten ordnades ett samarrangemang med Torstuna Hembygdsförening och gemensamt besöktes Trolltrappan och några veckor senare visade Gösta Gustavsson Nysätra Skolmuseum. Vid efterföljande samling i Biskopskulla

Församlingshem berättade han medryckande om bl. a. Erik Jansson och utvandringen till Bishop Hill i Illinois.

Under våren 1986 besöktes föreningen av professor C. A. Moberg, Göteborg, som talade över ämnet "Från lertavla till dataskärm" och några månader senare av Åke Nisbeth, som berättade om sitt arbete på Riksantikvarieämbetet.

Medlemmarna gjorde vid ett tillfälle ett besök på Kvarnstensfabriken i Enköping och cyklade en vacker majkväll från Gröngarn till Ulunda via Haga och Vappa för att titta på fornminnen.

Tillsammans med Altuna Hembygdsförening och under ledning av Mona von Engeström gjordes en intressant exkursion i Altunabygden en septemberkväll.

1986 års årsmöte ägde också rum i Veckholms församlingshem, men föregicks denna gång av ett besök på Grönsöö slott, där herr och fru C. G. von Ehrenheim berättade om och visade sitt hem.

Birgitta Brolin

Tegelsmora hembygdsförening

Tegelsmora Hembygdsförening har under år 1986 bedrivit sin verksamhet efter bästa förmåga och i huvudsak i traditionella former. Föreningens Hedersmedlem, Riksspelmannen m. m. Eric Sahlström avled under året. Det är utan tvivel en allvarlig förlust som härigenom drabbat inte bara vår förening utan svensk folkmusik överhuvudtaget. Vi torde bäst hedra Erics minne genom att efter bästa förmåga fortsätta vårt arbete i hembygdsrörelsens tjänst. Han hade säkert velat ha det så.

Föreningen har f. n. ca 230 medlemmar och har en förhållandevis stabil och god ekonomi. Föreningens årsmöte i mars 1986 omvalde praktiskt taget alla som innehade förtroendeposter. Bröderna Sahlström medverkade som vanligt med högklassig musik på nyckelharpa. Pastor Ruben Elenäs, som senare avflyttat från orten, kåserade och visade utsökt vackra färgbilder i en rapsodi om de olika årstiderna betitlad "Veteaxet". Årsmötet avslutades som vanligt med Upplandsången unisont.

Fejargille på våren och brasafton på hösten hör numera till de stående inslagen i verksamheten vid Hembygdsgården i Granelund. Så ock 1986.

Föreningens sommarresa i juli 1986 som samlat ett 50-tal deltagare gick även denna gång till Bjursås i Dalarna över Gävle-Falum. Vid Gammelgården i Bjursås övervars bl. a. en föreställning av bygdespelet "Gamla gården" av Per Johannes. Besök gjordes också vid Ewald och Anna Elmersjö stuga i byn Bodarna i Bjursås. Ewald Elmersjö var f. ö. reseledare.

Föreningens stora arrangemang, Tegelsmoradagen, i augusti 1986 blev, enligt ortspressen, ännu en lyckad familjedag i Tegelsmora. Trots ostadigt väder med hotfullt upptornade moln kunde programmet, som gick i den traditionella stilen, genomföras i sin helhet utan att störas av regn. I samband med festligheterna fick

föreningen som gåva mottaga en donation i form av en gräddkanna i silver av en avliden Gävlebo, Elis Jansson, med rötter i Vibo i Tegelsmora. Demonstration av gamla hantverk, fårklippning m. m., röntestor uppskattning.

I samband med Upplands Fornminnesförenings och Hembygdsförbunds arrangemang Läns museiveckan i Tierps kommun anordnades ett s. k. Familjerally i november 1986. Tegelsmora Hembygdsgrd var ett etappmål. Det blev ett synnerligen lyckat arrangemang. Ett 80-tal personer besökte Hembygdsgrden och dess samlingar denna vackra senhöstsöndag som f. ö. bjöd på trivsamt och berikande samvaro under medverkan av bl. a. spelmansgillet. Ett exempel som man till efterföljd.

Beträffande det väckta förslaget om ett ev. bruksmuseum i det s. k. Trillerska huset i Toba kan kort sägas att Hembygdsföreningen under året tagit flera kontakter med såväl Tierps kommun som Upplandsmuseet i saken. Något slutresultat kan emellertid ännu ej redovisas. Nya förhandlingar väntar.

Nu lägger vi arbetsåret 1986 till handlingarna i Tegelsmora Hembygdsförening och blickar framåt mot nya uppgifter.

Arne Wennberg

Torstuna hembygdsförening

Verksamheten har under det gångna året varit livlig. Vid årsmötet i maj medverkade Rune Sellén, Västerfärnebo och musikanter från Enköpingsorten.

Under vår traditionella byvandring besöktes Vappeby och Orsta. Nibbleberget var målet för en annan utflykt. En tvådagars bussresa i början av juni gick till Linköping, Bjärka Säby och Vadstena.

På midsommarafton var det sedvanlig fest vid Härledgrden. Det har också blivit en populär tradition att en julisöndag anordna servering av sill och potatis vid hembygdsgrden. Vidare har Härledgrden besökts av skolklasser och olika föreningar. Flera friluftsgudstjänster har hållits under sommaren. Hembygdsföreningens största evenemang detta år var uppförandet av bygdespelet "När torstunabor utvandrade till Bishop Hill 1846". Spelets författare skildrar den upprörda tid då ett 35-tal torstunabor, däribland en familj just från Härled by, följde sektledaren Erik Jansson till Amerika. Ett 15-tal teateramtörer och medhjälpare framförde detta spel två gånger för cirka 600 besökare. Sommaren avslutades med Härledstämman i augusti, då Fjärdhundralaget och Enköpings folkdansgille stod som medarrangörer.

Ruth Pettersson

Veckholms Pastorats Hembygdsförening

Veckholms Pastorats Hembygdsförening hade under år 1986 en hedersmedlem samt sju ständiga och 72 årsbetalande medlemmar.

Årsmötet hölls den 2 april 1986 i Gamla Prästgården i Veckholm. Arkivarie Karin Calissendorf berättade om ortnamn i Trögdd. Trögds spelmanslag medverkade enligt gammal tradition. Gamla Prästgården användes många gånger under verksamhetsåret. Församlingsträffar och barngrupper, minnesstunder och syföreningsträffar, hemvärnsstämmor och besöksgrupper i Trögden under Birgitta Lahges ledning var några av besökarna.

Fortfarande under 1986 var väderkvarnen i Kungs-Husby huvudobjekt för verksamheten. Styrelsen tackar ännu en gång alla som har medverkat vid kvarnen under året, framför allt vår "kvarnmästare" Birger Thisner. Hembygdsföreningen tackar också Veckholms Kyrkliga Syförening för nya koppar i Gamla Prästgården och för gamla till kvarnen i Kungs-Husby. Restaureringen av möbler i "prostinnans" rum har påbörjats. Midsommardagen deltog Hembygdsföreningen åter i gudstjänst i Veckholms kyrka och därefter med fanborgen till Gamla Prästgården, där det bjöds på kaffe i parken.

Berthold Beste

Villberga hembygdsförening

Villberga hembygdsförening, som bildades 1983, har under de gångna åren uppvisat en livlig aktivitet vid Karlsro, vår hembygdsgård. Medlemmar har satt upp staket runt området av virke som folk i bygden har skänkt. Man har rest flaggstång och anlagt kryddland. Ett uthus, som föreningen fått övertaga från SJ, har flyttats till gården. Lusthuset har fått nya fönster och skyltning har ordnats nere vid vägen. Ett av husets rum har målats och tapetserats.

Under åren 1984–1986 har fyra byvandringar genomförts. Publikationer för dessa områden har sammanställts och utgivits av föreningen.

Varje år har man tillsammans med socknens övriga organisationer firat nationalsdagen den 6 juni.

En friluftsgudstjänst har årligen hållits vid hembygdsgården, likaså en årlig kulturdag, där bl. a. musikanter och sångare från bygden medverkat.

En del möbler och andra föremål har skänkts till gården. Efter en av traktens mera kända personligheter, Bio-Paul, har till föreningen överlämnats material som belyser hans omfattande arbete inom skilda verksamhetsgrenar, film, musik, konst. Den 13 december 1986 firades Lucia – klockan fem på morgonen(!) – då hon och följe anlände med häst och släde. Öväntat många hade infunnit sig vid denna tidiga timma, för att bli bjudna på de sedvanliga sångerna samt kaffe, lussebulle och pepparkaka. Denna aktivitet torde sannolikt bli tradition.

Villberga hembygdssamling. Villberga kyrka på ett gammalt fotografi i den rika Enabygdssamlingen.

Av kommunen har hembygdssamlingen under våren 1987 fått övertaga ansvaret för "Enabygdssamlingen". Den omfattar ett stort lokaldokumentärt material med böcker, skrifter, noter, kartor, foton, inspelningar, m. m. samt ca 70.000 tidningsurklipp. Det dokumenterade området omfattar hela sydvästra Uppland. Samlingen är inrymd i gamla banklokalen i Grillby, där vi även disponerar det brandsäkra valvet.

Den är öppen för besök av forskare och andra intresserade på tid som träffats efter överenskommelse.

Hembygdsgården har också varit använd av andra organisationer för sammanträden och studiecirkel av olika slag. Västugans åtta västolar har varit flitigt använda. Studieförbundet Vuxenskolan har under samtliga år där bedrivit studiecirkel i vävning. Ett mindre rum i nedervåningen har iordningställt för Otto Helanders och Bo Malmbergs forskningsarbeten.

Villberga hembygdssamling har f. n. 150 medlemmar.

Erik Strand

Älvkarleby Hembygdsförening

Genom Älvkarleby Hembygdsförening har jag åtagit mig att söka upp alla milstolpar inom Älvkarleby Kommun.

De gamla milstolparna är placerade längs gamla vägar. En del kan man skimta efter de nya riksvägarna. Med dagens farter på vägarna är det nog många, som ej ser skymten av dessa gamla "fjärdingsstolpar", som de hette i gamla tider.

Jag har hittat alla milstolpar som finns inom kommunen, 13 st. En del är i dåligt skick, men de flesta är bra bevarade. Den längst mot norr belägna, 1 km från länsgränsen mot Gästrikland, står mitt emot Skutskärsverken. I slutet av 1940-talet flyttades den ca 100 meter söderut. Den stod först på ett litet backkrön, som nu är borta. I södra delen av kommunen står milstolpen vid Marma. Vägen fick en ny sträckning och breddades, men stenen står som jag minns på samma ställe sedan 1940-talet. Mellan den södra och norra milstolpen har vi 7 milstolpar. 3 av dessa saknar järntavlor. Inskriptionen är bevarad på alla de övriga järntavlorna. Äldre personer påstod att de järntavlor som saknas användes till stekhällar och även till samlarobjekt. Varför får inte dessa gamla fina milstolpar stå kvar som minne från en gången tid, när tiden nästan stod stilla? Vägarna var samlingspunkt för vägfarande, som träffades och gjorde sällskap efter rastpauserna.

Efter gamla Hyttövägen, som går genom gamla Älvkarleö Bruk, finns 3 milstolpar. Dessa har en inskription på sina järntavlor. Det står endast "1 Mil 1854". De övriga 6, som står efter den gamla riksvägen, har en inskription med en guldkrona överst och texten "1/4 mil 1850 R:v.K.". Många har undrat över vad R:v.K. betyder och det är "Robert von Kramer". Han var landshövding i länet åren 1830–1862. De flesta järntavlorna är placerade på en stenmur med måtten 1,5 m i bredd, höjd och längd. Efter de gamla måtten skulle det vara 2,5 alnar, vilket är ca 1,5 meter. Murarna har sjunkit något på 100 år.

Det är en upplevelse att gå och söka efter dessa ting. Man kommer in i en för länge sedan gången tid, när man står framför dessa fjärdingstolpar. Vid ett tillfälle fick jag söka ganska länge för att få tag i den sten, som stod vid Tensmyra. Jag hittade den 75–100 meter in i skogen från gamla E4. Man kunde se stora furustammar växa på mossbelupna hjulspår. Strax bakom en tall stod milstolpen orörd, som om den nyligen blivit anlagd. Den kan ha stått där i över 100 år. Det var en vacker syn.

En gammal svensk mil var 36.000 fot eller 10.688,4 meter. Mellan varje milstolpe var det 2.672,1 meter. Äldre personer sa alltid "en fjärdingsväg". Mellan den södra och norra milstolpen inom Älvkarleby kommun är det i gamla mil 21.376,8 meter. Jag hoppas att dessa präktiga milstolpar bevaras för framtiden för att visa hur gamla tiders vägfärdare hade sina vägmärken.

Den äldsta milstolpen är av sten från kung Adolf Fredriks tid (1751–1771) och finns på hembygdsgården. Var den har varit placerad inom Älvkarleby kommun är oklart.

Lennart Sahlberg